Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2025/1014

26.5.2025

BESLUIT (EU) 2025/1014 VAN DE COMMISSIE

van 16 mei 2025

waarbij aan het Koninkrijk Spanje een derogatie wordt toegestaan van enkele bepalingen van Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad en van Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van de Balearen

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2025) 3174)

(Slechts de tekst in de Spaanse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit ([1]), en met name artikel 64,

Gezien Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU ([2]), en met name artikel 66,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE EN TOEPASSINGSGEBIED VAN HET BESLUIT

(1) Op 23 november 2020 heeft het Koninkrijk Spanje ("Spanje") overeenkomstig artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944 voor de niet-peninsulaire gebieden de Canarische Eilanden, de Balearen, Ceuta en Melilla een verzoek tot derogatie ("het verzoek") ingediend bij de Commissie.

(2) Het verzoek strekte oorspronkelijk tot derogaties van de artikelen 8 en 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 en van de artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27, en de artikelen 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943. In dat verzoek was de termijn van de derogatie niet aangegeven.

(3) Op 18 maart 2021 heeft de Commissie het verzoek op haar website bekendgemaakt en de lidstaten en belanghebbenden verzocht om uiterlijk op 30 april 2021 hun opmerkingen in te dienen.

(4) Op 17 augustus 2021 en 16 december 2021 heeft de Commissie Spanje om aanvullende informatie over het verzoek verzocht. Spanje heeft op 4 oktober 2021 en 17 januari 2022 zijn antwoorden ingediend. In die laatste reactie heeft Spanje de reikwijdte van zijn verzoek als volgt gewijzigd:

— het verzoek om derogatie van artikel 8 van Richtlijn (EU) 2019/944 was ingetrokken voor alle niet-peninsulaire gebieden;

— het verzoek om derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 was ingetrokken voor de Balearen en Ceuta;

— Spanje heeft een nieuw verzoek om derogatie van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 ingediend voor alle niet-peninsulaire gebieden;

— het verzoek om derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten d), f), g), h), i), l), m) en q), van Verordening (EU) 2019/943 was ingetrokken voor alle niet-peninsulaire gebieden;

— Spanje heeft voor alle niet-peninsulaire gebieden ook het derogatieverzoek ingetrokken ten aanzien van artikel 16, leden 1 en 2, artikel 20, leden 1 en 2, artikel 21, leden 1 tot en met 6, artikel 22, lid 1, behalve de punten f) en h), artikel 22, lid 4, en de artikelen 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943;

([1]) PB L 158 van 14.6.2019, blz. 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.
([2]) PB L 158 van 14.6.2019, blz. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.

— Spanje heeft voor de gevraagde derogatie voor de Balearen en Ceuta een beperkte duur vastgesteld tot aan de feitelijke integratie van deze gebieden met het vasteland (niet verwacht vóór 2030).

(5) Dit besluit dient alleen betrekking te hebben op de Balearen, aangezien het besluit van de Commissie over het derogatieverzoek van Spanje met betrekking tot het niet-peninsulaire gebied van de Canarische Eilanden op 8 december 2023 is vastgesteld ([3]) en de derogatieverzoeken van Spanje met betrekking tot de niet-peninsulaire gebieden van Ceuta en Melilla in afzonderlijke besluiten worden behandeld.

2. **DE BALEAREN**

Het elektriciteitssysteem en de elektriciteitsmarkt op de Balearen

(6) De Balearen vormen samen één enkel geïnterconnecteerd systeem (Mallorca, Menorca, Ibiza en Formentera). Volgens Spanje hadden de Balearen in 1996 een verbruik van minder dan 3 000 Gwh (2 856 GWh, gemeten bij de afnemers) ([4]). In 2023 bedroeg het jaarlijkse verbruik op de Balearen 6 047 GWh, waarvan 8,7 % (d.w.z. 526 GWh) werd gedekt door hernieuwbare energiebronnen ([5]).

(7) De Balearen waren tot 2012 geïsoleerd van het elektriciteitssysteem op het Spaanse vasteland. Historisch gezien waren er op de Balearen twee elektrische systemen ("Mallorca-Menorca" en "Ibiza-Formentera") met een capaciteit van respectievelijk 1,9 GW en 0,3 GW. Eind 2012 werd het elektriciteitssysteem "Mallorca-Menorca" via een interconnector van 400 MW aangesloten op het Spaanse vasteland, maar het elektriciteitssysteem "Ibiza-Formentera" bleef geïsoleerd. Sinds december 2018, na de ingebruikneming van een kabel die Mallorca met Ibiza verbindt, is het nu geïntegreerde elektriciteitssysteem van Mallorca-Menorca-Ibiza-Formentera op het systeem van het vasteland aangesloten ([6]). In 2023 dekte de kabel ongeveer 24 % van de elektriciteitsvraag op de Balearen ([7]).

(8) Op basis van Ministerieel Besluit TEC/212/2019 van 25 februari 2019 is in het elektriciteitstransmissienetplan 2021-2026 een tweede kabel opgenomen om het elektriciteitssysteem van de Balearen met het Spaanse vasteland te verbinden. De kabel wordt naar verwachting tegen 2030 operationeel (beste schatting van Spanje is 2029) en zal tot 65 % van de elektriciteitsvoorziening van de Balearen dekken ([8]).

(9) Volgens Spanje hadden de Balearen in juni 2021 een geïnstalleerde opwekkingscapaciteit van 1 999,4 MW, waarvan 91 % (1 819 MW) thermische opwekking (voornamelijk gecombineerde stoom- en gasturbines na de sluiting van twee kolencentrales) en de resterende 9 % (180,4 MW) hernieuwbare opwekking. Ter zake voert Spanje aan dat het lagere percentage hernieuwbare energie in het niet-peninsulaire gebied in vergelijking met het Spaanse vasteland voornamelijk voortvloeit uit de beperkte beschikbare geografische ruimte voor nieuwe opwekkingscapaciteit, de hogere behoefte aan dispatchbare productiecapaciteit en de beperkte beschikbaarheid van energieopslagfaciliteiten.

(10) Spanje merkt op dat de Balearen worden gekenmerkt door hun geringe marktomvang, waardoor zij niet kunnen profiteren van de schaalvoordelen van het continentale elektriciteitssysteem. Spanje voert ook aan dat het systeem van de Balearen hogere brandstofkosten kent. Hun historische isolement leidt ook tot een grotere behoefte aan geïnstalleerde reservecapaciteit.

([3]) Besluit (EU) 2024/560 van de Commissie van 8 december 2023 waarbij aan het Koninkrijk Spanje een derogatie wordt toegestaan van enkele bepalingen van Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad en van Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van de Canarische Eilanden (PB L, 2024/560, 15.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj).

([4]) Zie figuur A1.1 in bijlage I van Red Eléctrica's 1997 *Informe del Sistema Eléctrico español*: PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

([5]) Evolución demanda — Informes del sistema.

([6]) Ministerieel Besluit TEC/1172/2018 van 5 november 2018, waarin de geïsoleerde elektriciteitssystemen van het niet-peninsulaire gebied van de Balearen opnieuw worden gedefinieerd: Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares (boe.es).

([7]) Evolución demanda — Informes del sistema.

([8]) Zie het definitieve geactualiseerde nationale energie- en klimaatplan 2021-2030 van Spanje: 211d83b7-b6d9-4bb8-b084-4a3bfb4cad3e_en.

(11) Spanje merkt voorts op dat bijna alle thermische opwekking op de Balearen direct of indirect in handen is van Endesa SA Dit betekent dat Endesa SA het grootste deel van de elektriciteit in dit niet-peninsulaire gebied blijft produceren, ook al vergemakkelijkt de toenemende uitrol van hernieuwbare energie de toegang tot de Balearen voor concurrerende ondernemingen.

(12) Volgens Spanje leiden deze specifieke marktkenmerken ertoe dat de kosten van elektriciteitsproductie hoger zijn dan op het vasteland en dat het voor nieuwe ondernemingen niet aantrekkelijk is om de markt te betreden. Als gevolg daarvan is er op de Balearen geen daadwerkelijke mededinging tot stand gekomen.

(13) Gezien de problemen in verband met het gebrek aan daadwerkelijke mededinging en de hoge kosten en ondanks de nationale maatregelen die zijn getroffen om de mededinging te bevorderen en economische prikkels in te voeren om de operationele efficiëntie van de installaties te stimuleren en de opwekkingskosten te verminderen, betoogt Spanje dat het niet mogelijk is geweest om een marktmechanisme in te stellen dat identiek is aan dat op het vasteland.

(14) Spanje verklaart voorts dat elektriciteit die wordt opgewekt in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Balearen, is uitgesloten van het biedsysteem op de markt van het vasteland. Voor de elektriciteitssystemen in de niet-peninsulaire gebieden wordt gebruikgemaakt van een mechanisme van economische prioriteit voor dispatching ([9]):

— de systeembeheerder rangschikt de centrales in volgorde van economisch nut op basis van variabele kosten totdat de vraag is gedekt, rekening houdend met de technische beperkingen en de reserves die nodig zijn om de elektriciteitsvoorziening te waarborgen;

— de dispatching omvat wekelijkse, dagelijkse en intradayprognoses, alsook afwijkingen in realtime. In het Balearische systeem houdt de dispatching ook rekening met de maximale uitwisseling van elektriciteit die via de interconnectie met het vasteland beschikbaar is;

— de vraagzijde (directe consumenten en leveranciers) stelt de systeembeheerder in kennis van de vraag per uur in de elektriciteitssystemen van elk niet-peninsulair gebied;

— na de dagelijkse dispatching koopt de vraagzijde de energie tegen een prijs die gelijk is aan die van het biedsysteem op het vasteland.

(15) Volgens Spanje wordt bij dit mechanisme rekening gehouden met de hoge kosten van elektriciteitsopwekking en met de specifieke kenmerken van de niet-peninsulaire gebieden, en is het doel ervoor te zorgen dat consumenten en leveranciers in die gebieden niet worden geconfronteerd met de hogere kosten van elektriciteitsproductie in de niet-peninsulaire gebieden in vergelijking met het Spaanse vasteland, op basis van interregionale solidariteitsbeginselen.

(16) Spanje verklaart voorts dat de elektriciteitsopwekking in de niet-peninsulaire gebieden een stelsel van gereguleerde vergoedingen vormt, in plaats van een stelsel dat is gebaseerd op marktvergoedingen, en dat dit stelsel wordt toegepast in omstandigheden waarin een groothandelsmarkt niet kan functioneren en waarin de kosten om geografische en territoriale redenen hoger zijn dan de kosten van elektriciteitsopwekking op het Spaanse vasteland.

(17) Spanje merkt op dat het mechanisme ervoor zorgt dat het elektriciteitssysteem en de overheidsbegroting de extra kosten dekken die voortvloeien uit het verschil tussen de hogere opwekkingskosten in de niet-peninsulaire gebieden en de elektriciteitsprijs die gelijk is aan die op het vasteland, zodat alle consumenten hetzelfde betalen voor elektriciteit, ongeacht het stelsel waarin zij die verbruiken.

(18) Volgens Spanje is de regulering van de activiteiten van transmissie en distributie van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden vergelijkbaar met die op het Spaanse vasteland.

(19) Met betrekking tot de detailhandelsmarkt verklaart Spanje dat eindconsumenten in de niet-peninsulaire gebieden het recht hebben om hun leverancier te kiezen onder dezelfde voorwaarden als eindconsumenten op het Spaanse vasteland. Evenzo wordt het begrip "kwetsbare consumenten" voor heel Spanje gedefinieerd en wordt de levering in het algemeen in het hele land op uniforme wijze georganiseerd. Spanje merkt in dit verband op dat er geen verschillen zijn tussen de detailhandelsmarkten op het vasteland en die buiten het vasteland.

([9]) Het kader is vastgesteld in Koninklijk Besluit 738/2015 van 31 juli 2015 (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) ("Koninklijk Besluit 738/2015").

Overzicht van het rechtskader voor de niet-peninsulaire gebieden

(20) Spanje verklaart dat in wet 24/2013 wordt bepaald dat voor de levering van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden een specifieke regeling geldt. Hierin wordt ook bepaald dat voor deze activiteit een aanvullende vergoeding kan worden ontvangen voor het verschil tussen de kosten voor de opwekking van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden en de inkomsten uit de verkoop van elektriciteit in deze gebieden. Wet 24/2013 bepaalt de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan om een stelsel niet langer als geïsoleerd te beschouwen, namelijk dat het door de aansluiting van het niet-peninsulaire gebied met het vasteland de productiemarkt op het vasteland kan betreden en dat er marktmechanismen zijn om hun elektriciteit te integreren.

(21) Spanje merkt op dat wet 17/2013 de algemene bepalingen bevat voor de voorzieningsgarantie en de toename van de concurrentie in de elektriciteitssystemen van de niet-peninsulaire gebieden ([10]).

(22) Spanje wijst erop dat in Koninklijk Besluit 738/2015 de elektriciteitsproductie en de dispatchingprocedure in de elektriciteitssystemen van de niet-peninsulaire gebieden nader worden geregeld, evenals de vergoedingsregeling voor deze activiteit. De vergoedingsregeling is gebaseerd op twee vergoedingscomponenten: één voor de investering en andere vaste kosten en één voor de variabele kosten tijdens de exploitatie. Het doel van deze vergoeding is om de extra kosten van elektriciteitsopwekking in de niet-peninsulaire gebieden te dekken. In Koninklijk Besluit 738/2015 worden de extra kosten gedefinieerd als het verschil tussen alle opwekkingskosten en de prijs die de systeembeheerder bij de dispatching van elektriciteit betaalt.

(23) Daarnaast bevat Koninklijk Besluit 738/2015 een mededingingsprocedure voor de selectie van nieuwe en te renoveren capaciteit.

(24) De Commissie merkt in dit verband op dat zij voor het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 staatssteun heeft goedgekeurd in haar besluit "SA.42270 Spanje Elektriciteitsproductie in Spaanse niet-peninsulaire gebieden" ([11]).

3. GEVRAAGDE DEROGATIES MET BETREKKING TOT DE BALEAREN

(25) Het voor de Balearen ingediende derogatieverzoek is gebaseerd op de aanmerking ervan als kleinschalig verbonden systeem in de zin van artikel 2, punt 43), van Richtlijn (EU) 2019/944.

3.1. Derogatie overeenkomstig artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944

(26) Spanje verzoekt om een derogatie van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 ten aanzien van de aankoop van ondersteunende diensten door de transmissiesysteembeheerder ("TSB").

3.2. Derogatie overeenkomstig artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943

(27) Spanje verzoekt voor de Balearen om een derogatie van de volgende bepalingen van Verordening (EU) 2019/943:

— de marktbeginselen van artikel 3, eerste alinea, punten a), b), c), e), j), k), n), o) en p);

— de voorschriften voor de elektriciteitshandel overeenkomstig artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10, 11, 14, 15, 16 en 17;

— de in artikel 19 vastgestelde regels inzake congestie-ontvangsten;

— de artikelen 14 en 15, artikel 16, leden 3 tot en met 13, de artikelen 17 en 19, artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2, 3 en 4, voor eventuele nieuwe mechanismen voor ondersteunende capaciteit die in de toekomst mogelijk worden vastgesteld;

— de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27 en de artikelen 35 tot en met 47 voor het bestaande mechanisme in de zin van Koninklijk Besluit 738/2015.

([10]) Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

([11]) Besluit van 28 mei 2020, *SA.42270 (2016/NN) — Spanje Elektriciteitsproductie in Spaanse niet-peninsulaire gebieden*, C(2020) 3401.

3.3. **Duur van de gevraagde derogaties**

(28) Spanje is van mening dat de effectieve integratie van de niet-peninsulaire gebieden in de Iberische elektriciteitsmarkt afhangt van het bestaan van interconnectie met het Spaanse vasteland.

(29) Met betrekking tot de Balearen licht Spanje toe dat de derogaties moeten gelden tot de feitelijke integratie van dit gebied in de elektriciteitsmarkt van het vasteland. Volgens Spanje omvat de effectieve integratie niet alleen de bestelling van de nieuwe interconnectoren, maar ook de testtijd en de noodzakelijke ontwikkelingen op het gebied van regelgeving. Op basis hiervan verzoekt Spanje om een derogatie tot ten minste 2030.

4. **TIJDENS DE RAADPLEGINGSPERIODE ONTVANGEN OPMERKINGEN**

(30) Zoals beschreven in overweging 3, heeft de Commissie in maart en april 2021 een openbare raadpleging gehouden.

(31) Alle in antwoord op de openbare raadpleging ingediende opmerkingen hadden betrekking op de door Spanje gevraagde derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 met betrekking tot de eigendom, het beheer en de exploitatie van opslagfaciliteiten door de transmissiesysteembeheerder. Zoals beschreven in overweging 4, heeft Spanje het verzoek om derogatie van artikel 54 van de richtlijn voor de Balearen ingetrokken.

5. **BEOORDELING VAN HET DEROGATIEVERZOEK BETREFFENDE DE BALEAREN**

5.1. **Kleinschalig verbonden systeem**

(32) Overeenkomstig artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 kan een derogatie van de desbetreffende bepalingen van de artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27, de artikelen 35 tot en met 47 en artikel 51 van die verordening worden toegestaan in twee gevallen:

a) voor kleinschalige geïsoleerde systemen en kleinschalige verbonden systemen, indien de lidstaat of lidstaten kan of kunnen aantonen dat er aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren van die systemen. In dat geval is de derogatie onderworpen aan voorwaarden die beogen de mededinging en de integratie in de interne markt voor elektriciteit te verbeteren;

b) voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU, indien zij om voor de hand liggende fysieke redenen niet met de energiemarkt van de Unie onderling kunnen worden verbonden.

(33) Overeenkomstig artikel 66, lid 1, eerste alinea, van Richtlijn (EU) 2019/944 kan een ontheffing van de desbetreffende bepalingen van de artikelen 7 en 8 en van de hoofdstukken IV, V en VI worden toegestaan voor kleinschalige geïsoleerde systemen en kleinschalige verbonden systemen, indien de lidstaat of lidstaten kan of kunnen aantonen dat zich wezenlijke beheersproblemen voordoen voor die systemen. In artikel 66, lid 2, tweede alinea, van Richtlijn (EU) 2019/944 is bepaald dat voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU die niet met de elektriciteitsmarkten van de Unie onderling kunnen worden verbonden, de ontheffing onderworpen is aan voorwaarden die ervoor moeten zorgen dat de omschakeling op hernieuwbare energie niet wordt gehinderd door de ontheffing.

(34) Zowel overeenkomstig Verordening (EU) 2019/943 als overeenkomstig Richtlijn (EU) 2019/944 moet de derogatie ten aanzien van kleinschalig verbonden systemen beperkt zijn in de tijd en onderworpen zijn aan voorwaarden die erop gericht zijn de concurrentie aan te scherpen en de integratie van de interne markt voor elektriciteit te verbeteren. Daarnaast moet worden gewaarborgd dat de omschakeling op hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons niet worden gehinderd door de derogatie.

(35) In artikel 2, punt 43), van Richtlijn (EU) 2019/944, wordt "kleinschalig verbonden systeem" gedefinieerd als een "systeem met een verbruik van minder dan 3 000 GWh in 1996 waarvan meer dan 5 % van het jaarverbruik via interconnectie met andere systemen wordt verkregen".

(36) In zijn verzoek licht Spanje toe dat de Balearen (Mallorca, Menorca, Ibiza en Formentera) één enkel, geïnterconnecteerd systeem vormen met een verbruik in 1996 van minder dan 3 000 GWh (overweging 6). Ongeveer 25 % van de elektriciteitsvraag op de Balearen wordt gedekt via de interconnector met het Spaanse vasteland.

(37) Op basis van de door Spanje verstrekte informatie en overeenkomstig besluit SA.42270 van de Commissie "Spanje Elektriciteitsproductie in Spaanse niet-peninsulaire gebieden" kunnen de Balearen worden aangemerkt als een kleinschalig verbonden systeem in de zin van artikel 2, punt 43), van Richtlijn (EU) 2019/944.

5.2. **Aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren van het systeem**

5.2.1. *De betekenis van "aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren" van het systeem*

(38) De begrippen "aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren" in de zin van artikel 64, lid 1, punt a), van Verordening (EU) 2019/943 en "wezenlijke beheersproblemen" in de zin van artikel 66, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 zijn door de wetgever niet gedefinieerd. De open formulering laat de Commissie toe rekening te houden met alle mogelijke problemen in verband met de specifieke situatie van kleinschalige systemen, op voorwaarde dat deze aanzienlijk en niet slechts marginaal zijn. Dergelijke problemen kunnen sterk verschillen naargelang de geografische kenmerken, de productie en het verbruik van het betrokken systeem, maar ook de technische ontwikkelingen (zoals elektriciteitsopslag en kleinschalige opwekking).

(39) In eerdere besluiten van de Commissie hielden de op te lossen problemen verband met het behoud van de sociale samenhang en/of gelijke concurrentievoorwaarden tussen het vasteland en de eilanden in een situatie waarin de systeemveiligheid op het eiland aanvullende maatregelen vereiste of aanzienlijk hogere kosten met zich meebracht dan op het vasteland. Het "functioneren" kan dus niet eng worden opgevat, zoals de vereiste dat zonder de derogatie het systeem niet veilig zou kunnen functioneren. Ook sociaal-economische problemen voor de gebruikers van het systeem in kwestie werden altijd als "problemen" beschouwd ([12]).

(40) Bovendien moeten die aanzienlijke problemen voorvallen bij het functioneren van de kleinschalige geïsoleerde systemen of de kleinschalige verbonden systemen. Een motivering die uitsluitend gebaseerd is op effecten die zich buiten het systeem voordoen, zoals effecten op nationale subsidieregelingen, is dus moeilijk denkbaar. Dit sluit de relevantie van "indirecte" effecten, voor het veilige functioneren van het systeem, niet uit.

5.2.2. *Aanzienlijke problemen die Spanje in het verzoek heeft vermeld*

(41) Spanje wijst op verscheidene uitdagingen en problemen voor de werking van de elektriciteitsmarkten en -systemen in de niet-peninsulaire gebieden, waaronder de Balearen:

— de geringe omvang van de markt van de niet-peninsulaire gebieden, waardoor zij niet van de schaalvoordelen in het elektriciteitssysteem op het vasteland kunnen profiteren;

— de hogere kosten in verband met de brandstofmix, die leiden tot hogere elektriciteitskosten, aangezien het grootste deel van de productie in de niet-peninsulaire gebieden plaatsvindt met gas, steenkool of diesel;

— de hoge investerings- en exploitatiekosten in verband met energiecentrales, vanwege het geografische isolement dat voortkomt uit de geringe mate van aansluiting op het vasteland en de geringe omvang van de systemen;

— de grotere behoefte aan geïnstalleerde reservecapaciteit vanwege het geografische isolement dat voortkomt uit de geringe mate van aansluiting op systemen. Spanje legt met name uit dat de niet-peninsulaire gebieden een hoger niveau van draaiende reserve nodig heeft om aan de normen inzake voorzieningszekerheid te voldoen. Die leveringsnorm is 40-70 % hoger dan de geïnstalleerde capaciteit, ten opzichte van 10 % op het vasteland. Dat zorgt ervoor dat de energiecentrales langere tijd niet draaien, wat leidt tot een lage belangstelling om in nieuwe capaciteit te investeren;

— de milieubeperkingen voor de plaatsing van nieuwe opwekkingscapaciteit, zowel voor conventionele installaties als voor installaties voor de opwekking van hernieuwbare energie;

([12]) Zie bv. het besluit van de Commissie van 14 augustus 2014 tot verlening van een ontheffing voor de Helleense Republiek van bepaalde voorschriften van Richtlijn 2009/72/EG waarin wordt verwezen naar de hogere kosten voor de productie van elektriciteit op de eilanden, terwijl de prijzen bij wet gelijk zijn aan die op het vasteland.

— de vraag die in hoge mate seizoensgebonden is, in nauwe samenhang met de toeristische sector op de Balearen;

— de kosten en investeringen die nodig zijn voor de aanleg van nieuwe interconnecties met het vasteland, vanwege hun geografische ligging;

(42) Volgens Spanje monden deze uitdagingen en problemen uit in twee belangrijke kenmerken van de niet-peninsulaire gebieden: hogere elektriciteitskosten en een gebrek aan concurrentie bij de opwekking van elektriciteit.

(43) Wat de hoge kosten van de elektriciteitsproductie in de niet-peninsulaire gebieden betreft, licht Spanje toe dat, vanwege de hierboven genoemde uitdagingen en problemen, de inzetbare productie vaak dubbel zo duur is als in continentaal Spanje. Spanje voert aan dat de niet-peninsulaire gebieden, inclusief de Balearen, van het marktsysteem op het vasteland moeten worden uitgesloten opdat de consumenten met het vasteland vergelijkbare prijzen kunnen betalen. Spanje voegt daaraan toe dat vóór de integratie van de niet-peninsulaire gebieden in de elektriciteitsmarkt van het vasteland een beoordeling nodig zou zijn om te waarborgen dat de hoge opwekkingskosten in deze gebieden de marginale elektriciteitsprijzen op de elektriciteitsmarkt van het vasteland niet verstoren.

(44) Wat het gebrek aan concurrentie bij elektriciteitsopwekking betreft, licht Spanje toe dat, vanwege de historische ontwikkeling van de niet-peninsulaire gebieden en de geringe aantrekkingskracht van de energiesector in deze regio's, één enkele onderneming vanouds alle functies op het gebied van energievoorziening uitoefent. Met betrekking tot de Balearen merkt Spanje op dat Endesa SA nog steeds eigenaar is van bijna 100 % van de energiecentrales op basis van fossiele brandstoffen, die de belangrijkste energiebron in die gebieden zijn. Dientengevolge kennen de Balearen volgens Spanje nog steeds geen daadwerkelijke concurrentie op elektriciteitsopwekking, ondanks de inspanningen om de mededinging te bevorderen die ertoe hebben geleid dat andere producenten van hernieuwbare energie tot dat gebied zijn toegetreden.

(45) Spanje benadrukt dat de integratie van de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Balearen in de elektriciteitsmarkt van het vasteland (en van Europa), als gevolg van de hogere kosten van elektriciteitsproductie en het gebrek aan daadwerkelijke concurrentie, tot marktverstoringen zou leiden, en dat dit het geval blijft zolang de interconnecties met het Spaanse vasteland niet afdoende zijn om de volledige lokale vraag te dekken.

(46) Verder wijst Spanje op de uitdagingen die verbonden zijn aan de uitrol van hernieuwbare energie op de niet-peninsulaire gebieden, waaronder de Balearen. Spanje licht toe dat de meeste variabele hernieuwbare-energiecentrales op een eiland onder dezelfde weersomstandigheden produceren, een verschijnsel dat bekend staat als "correlatie". Hoe meer hernieuwbare energieopwekking in eilandsystemen wordt uitgerold, des te moeilijker is het om aan de voorzieningszekerheidsnormen te voldoen. Volgens Spanje kunnen die omstandigheden een beperking opleggen aan de hoeveelheid variabele hernieuwbare energie die in de niet-peninsulaire gebieden wordt ingezet.

5.2.3. *Beoordeling*

(47) De Commissie onderkent de argumenten van Spanje dat wegens de uitdagingen in verband met de werking van de kleinschalige verbonden elektriciteitssystemen, de zeer beperkte concurrentie in het opwekkingssegment in de niet-peninsulaire gebieden en de beperkte connectie met de markt van het Spaanse vasteland, de voorwaarden voor de totstandbrenging van een volledig geliberaliseerde groothandelsmarkt voor elektriciteit op de Balearen nog niet aanwezig zijn.

(48) Het lijkt dus aannemelijk om aan te nemen dat het niet mogelijk is zonder overheidsingrijpen een functionerende groothandelsmarkt de Balearen te implementeren, en dat bijgevolg een aantal bepalingen met betrekking tot de termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten voorlopig niet op de Balearen kunnen worden toegepast.

(49) De Commissie kan concluderen dat de volledige toepassing van Verordening (EU) 2019/943 en Richtlijn (EU) 2019/944 op de gebieden waarop dit derogatieverzoek betrekking heeft, voor aanzienlijke problemen voor de exploitatie van de systemen op de Balearen zou zorgen.

(50) De Commissie merkt echter op dat de situatie van de Balearen verandert als er meer interconnecties met het Spaanse vasteland worden aangelegd en operationeel worden.

5.3. **Omvang van de derogatie**

5.3.1. *Artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944*

(51) Volgens Spanje wordt de totstandbrenging van niet-verstoorde elektriciteitsmarkten in de niet-peninsulaire gebieden verhinderd door het gebrek aan daadwerkelijke mededinging in het opwekkingssegment. Dit belet de transmissiesysteembeheerder met name om op de Balearen een balanceringsmarkt tot stand te brengen en te exploiteren, met inbegrip van de inkoop van marktgebaseerde niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten.

(52) De Commissie is van mening dat de redenen in de overwegingen 10 tot en met 13 momenteel in de weg staan aan de totstandbrenging van een balanceringsmarkt en een marktgebaseerde inkoop van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten op de Balearen. Daarom is de Commissie van oordeel dat derogaties van de verplichtingen van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 overeenkomstig artikel 66 van de richtlijn gerechtvaardigd zijn.

5.3.2. *Hoofdstuk II van Verordening (EU) 2019/943: algemene voorschriften voor de elektriciteitsmarkt — artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, artikelen 9, 10 en 11*

5.3.2.1. Het verzoek

(53) Volgens Spanje verhindert het gebrek aan daadwerkelijke mededinging tussen producenten de totstandbrenging van niet-gereguleerde elektriciteitsmarkten. De dispatchingbeslissingen in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Balearen, zijn gebaseerd op technische en economische criteria waarvoor het niet altijd mogelijk is om marktvoorschriften toe te passen. Bovendien verklaart Spanje dat de prijsvorming in de niet-peninsulaire gebieden niet is gebaseerd op het aanbod en de vraag in die gebieden, maar op vraag en aanbod op het Spaanse vasteland, waardoor wordt voorkomen dat consumenten in de niet-peninsulaire gebieden de extra kosten van elektriciteitsproductie in die gebieden betalen.

(54) Spanje verzoekt derhalve om een derogatie van de volgende bepalingen van artikel 3, eerste alinea, van Verordening (EU) 2019/943:

— de punten a), b), o) en p), aangezien volgens Spanje de prijzen op de betrokken markten niet vrijelijk tot stand kunnen komen op basis van vraag en aanbod en er in deze gebieden geen termijnmarkten zijn. Spanje merkt voorts op dat de beperkte interconnectiecapaciteit tussen de Balearen en het vasteland deze situatie niet verandert;

— punt c), aangezien Spanje van mening is dat de marktvoorschriften die de ontwikkeling van flexibele opwekking en vraag vergemakkelijken, in de gebieden mogelijk niet van toepassing zijn;

— de punten e) en k), aangezien de producenten volgens Spanje niet verantwoordelijk zijn voor de verkoop van de elektriciteit die zij produceren (het is integendeel de taak van de systeembeheerder om te beslissen welke centrales moeten worden ingeschakeld) en geen geaggregeerde offertes kunnen indienen;

— punt j), aangezien Spanje van mening is dat de opslagstrategie in deze gebieden kan vereisen dat energieopslag prioriteit heeft en niet op gelijke voet staat met andere opwekkingsfaciliteiten;

— punt n), waarover Spanje opmerkt dat toegang en vertrek van elektriciteitsproducenten in beginsel kunnen zijn gebaseerd op de beoordeling door de ondernemingen van de economische en financiële levensvatbaarheid van hun activiteiten, maar dat het in de praktijk voor productiebedrijven niet mogelijk is om aan het systeem deel te nemen zonder een gereguleerd betalingsstelsel waarmee de opwekkingskosten kunnen worden gedekt.

(55) Met betrekking tot artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 benadrukt Spanje dat het elektriciteitssysteem in de niet-peninsulaire gebieden weliswaar wordt beheerst door een dispatchingsysteem dat functioneert op een wijze die vergelijkbaar is met de elektriciteitsmarkten van de Unie, bijvoorbeeld met dagelijkse en "intraday"-dispatching, maar dat het een gereguleerd systeem vormt. De aankoopprijs is gebaseerd op de prijs op het vasteland en niet op de erkende kosten die producenten maken bij de uitvoering van hun activiteiten voor elektriciteitsopwekking, met inbegrip van de balanceringsdiensten. Op grond hiervan verzoekt Spanje om een derogatie van artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943, aangezien er geen balanceringsmarkt is in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Balearen, en integratie met de day-ahead- en intradaymarkten van de Unie door de beperkte aansluiting op het Spaanse vasteland niet mogelijk is.

(56) Met betrekking tot artikel 7, lid 1, en artikel 8, leden 1 en 4, van Verordening (EU) 2019/943 merkt Spanje op dat dispatching, vanwege het geïsoleerde karakter van de niet-peninsulaire gebieden, plaatsvindt onafhankelijk van de markten van het vasteland en de Unie — afgezien van het feit dat de referentieprijs voor de aankoop van energie is gebaseerd op de prijs op het vasteland — waarbij de dispatching is gebaseerd op uurschema's.

(57) Evenzo worden, overeenkomstig het bovenstaande, de integratie van termijnmarkten, de technische biedlimieten en de waarde van de verloren belasting als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943 door Spanje als niet van toepassing op de dispatching in de niet-peninsulaire gebieden beschouwd.

5.3.2.2. Beoordeling

(58) Met betrekking tot het verzoek om derogatie van artikel 3, eerste alinea, van Verordening (EU) 2019/943 is de Commissie van oordeel dat:

— aangezien de motivering in de overwegingen 10 tot en met 13 behelst dat de elektriciteitsprijzen op de Balearen niet tot stand komen volgens een marktgebaseerde benadering, maar via een speciaal gereguleerd mechanisme waarbij de systeembeheerder de dispatching uitvoert voor elk van de niet-peninsulaire gebieden, een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten a), b), e) en k), van Verordening (EU) 2019/943 gerechtvaardigd is;

— aangezien de motivering in de overwegingen 10 tot en met 13 behelst dat er op de Balearen geen termijnmarkt is en de dispatching door de systeembeheerder wekelijkse, dagelijkse en intradayprognoses omvat, alsook afwijkingen in realtime, een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten o) en p), van Verordening (EU) 2019/943 eveneens gerechtvaardigd is;

— weliswaar wordt erkend dat het huidige gereguleerde systeem en specifieke kenmerken van de Balearen de ontwikkeling van meer flexibele opwekking, koolstofarme opwekking en meer flexibele vraag kunnen bemoeilijken, maar dat toepassing van de marktvoorschriften nog steeds nodig is om de ontwikkeling ervan zo veel mogelijk te stimuleren. De Commissie is derhalve van mening dat een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt c), van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is;

— artikel 3, eerste alinea, punt j), van Verordening (EU) 2019/943 niet belet dat prioriteit wordt gegeven aan energieopslagprojecten op de Balearen, indien die projecten bijvoorbeeld worden beschouwd als de beste optie om de voorzieningszekerheid op de Balearen te waarborgen. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt j), van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is;

— met betrekking tot artikel 3, eerste alinea, punt n), van Verordening (EU) 2019/943 het toetreden tot of het verlaten van de markt voor elektriciteitsopwekking door een onderneming moet afhangen van de beoordeling door die onderneming van de economische en financiële levensvatbaarheid, rekening houdend met de mogelijkheid om de in de overwegingen 16 en 17 genoemde gereglementeerde vergoeding te ontvangen. Een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt n), van Verordening (EU) 2019/943 is derhalve niet gerechtvaardigd voor de Balearen.

(59) Met betrekking tot de gevraagde derogatie van artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943 hebben die bepalingen betrekking op vereisten betreffende de termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten. Uit de door Spanje verstrekte informatie blijkt dat deze markten niet op doeltreffende wijze tot stand kunnen worden gebracht op de Balearen (overwegingen 10 tot en met 13), gezien de specifieke kenmerken van het elektriciteitssysteem in dit gebied. De Commissie is derhalve van mening dat een derogatie van deze bepalingen gerechtvaardigd is.

5.3.3. *Hoofdstuk III van Verordening (EU) 2019/943: toegang tot het net en congestiebeheer — artikelen 14 tot en met 17 en artikel 19*

5.3.3.1. Het verzoek

(60) Spanje verklaart dat de voorschriften van de artikelen 14, 15, 16 en 19 niet kunnen worden toegepast in de niet-peninsulaire gebieden, omdat de transmissiesysteembeheerder de dispatching uitvoert voor elk van de elektriciteitssystemen in die gebieden en die systemen geen afzonderlijke onderling verbonden biedzones vormen. Bij die dispatching wordt de energie die wordt overgebracht via verbindingen tussen het Spaanse vasteland en de Balearen in aanmerking genomen. In geval van congestie in deze verbindingen reorganiseert de transmissiesysteembeheerder de dispatching van de beschikbare opwekkingscapaciteit, waarbij ter waarborging van de voorziening voornamelijk rekening wordt gehouden met technische criteria. Spanje verklaart tevens dat, aangezien de niet-peninsulaire gebieden geen afzonderlijke biedzones vormen, er geen bijbehorende markt voor zoneoverschrijdende capaciteit is en er dus geen congestie-inkomsten worden gegenereerd.

5.3.3.2. Beoordeling

(61) De derogaties van artikel 7, lid 1, en artikel 8, lid 1, van Verordening (EU) 2019/943 hebben tot gevolg dat de elektriciteitssystemen op de Balearen niet worden opgenomen in de geïntegreerde day-ahead- en intradaymarkten. Derhalve zijn sommige bepalingen met betrekking tot de werking van die markten noodzakelijkerwijs niet van toepassing op de Balearen.

(62) De artikelen 14 tot en met 17 en artikel 19 van Verordening (EU) 2019/943 hebben betrekking op biedzones en het beheer van de capaciteit en congesties tussen biedzones. In dit verband merkt de Commissie op dat de Balearen momenteel samen met het Spaanse vasteland en de andere niet-peninsulaire gebieden één biedzone vormen, maar dat de situatie in de toekomst door de toepassing van de artikelen 14 en 15 kan veranderen. Omgekeerd zijn artikel 16, leden 3 tot en met 13, en de artikelen 17 en 19 de facto niet van toepassing op de Balearen, zolang dit gebied geen afzonderlijke biedzone vormt. Hieruit volgt dat een derogatie van de vereisten van de artikelen 14 en 15, artikel 16, leden 3 tot en met 13, en de artikelen 17 en 19 van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is.

(63) Artikel 16, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943, waarin algemene beginselen met betrekking tot congestiebeheer zijn opgenomen, is van toepassing op de Balearen, omdat die beginselen marktdeelnemers waarborgen bieden dat de transmissiesysteembeheerder congestieproblemen aanpakt met niet-discriminerende, marktgebaseerde oplossingen en procedures om transacties te beperken, slechts in noodsituaties toepast. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 16, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is.

5.3.4. *Hoofdstuk IV van Verordening (EU) 2019/943: bevoorradingszekerheid — artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2, 3 en 4*

5.3.4.1. Het verzoek

(64) Spanje verklaart dat, vanwege de geografisch geïsoleerde ligging van de niet-peninsulaire gebieden, die voortkomt uit de lage mate of afwezigheid van verbindingen met het vasteland, de door de systeembeheerder voor elk van de niet-peninsulaire gebieden uitgevoerde beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening onafhankelijk zijn en dat zij niet zijn opgenomen in de Europese toereikendheidsbeoordeling of in de toereikendheidsbeoordeling voor het Spaanse vasteland. Derhalve is Spanje van mening dat sommige bepalingen van hoofdstuk IV niet van toepassing zijn op de niet-peninsulaire gebieden. Spanje benadrukt echter dat de huidige nationale regels tot doel hebben om, voor zover mogelijk, te zorgen voor een gelijke behandeling van de niet-peninsulaire gebieden en de markt van het vasteland, bijvoorbeeld wat het niveau van voorzieningszekerheid of de methode voor het uitvoeren van beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening betreft.

(65) Spanje voert aan dat de toereikendheid in de niet-peninsulaire gebieden wordt gewaarborgd door het specifieke mechanisme voor de toewijzing van nieuwe capaciteit dat is vastgesteld in Koninklijk Besluit 738/2015, zoals beschreven in de overwegingen 22, 23 en 24. Spanje is van mening dat dit mechanisme moet worden gehandhaafd gezien het unieke karakter van de niet-peninsulaire gebieden, en verzoekt derhalve om een derogatie van artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2, 3 en 4.

(66) Spanje voert aan dat de beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening in de niet-peninsulaire gebieden voldoen aan de beginselen van artikel 20, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943. Spanje verklaart voorts dat wanneer er zorgpunten op het gebied van toereikendheid worden vastgesteld, deze worden aangepakt met een oproep voor een aanbestedingsprocedure (zoals uiteengezet in Koninklijk Besluit 738/2015) in combinatie met de beoordeling van veilingen van capaciteit van hernieuwbare oorsprong. Dit zijn procedures waarvoor volgens Spanje de voorschriften van artikel 20, leden 3 tot en met 8, van Verordening (EU) 2019/943 niet kunnen worden toegepast.

(67) Spanje verklaart dat de bepalingen van artikel 21, leden 7 en 8, van Verordening (EU) 2019/943 niet verenigbaar zijn met het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015. Het land wijst er echter op dat voor eventuele toekomstige nieuwe capaciteitsmechanismen de voorschriften van artikel 21, leden 7 en 8, van de verordening van toepassing zullen zijn.

(68) Spanje merkt op dat het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 ook onverenigbaar is met de volgende bepalingen van Verordening (EU) 2019/943:

— artikel 22, lid 1, punt f), waarin is bepaald dat de vergoeding moet worden vastgesteld via een mededingingsproces, omdat volgens Spanje de vergoeding in het bestaande mechanisme niet is gebaseerd op een mededingingsproces, maar op een benchmarkinstallatie om de efficiëntie te stimuleren;

— artikel 22, lid 1, punt h), waarin is bepaald dat capaciteitsmechanismen open moeten staan voor deelname van alle hulpbronnen die de vereiste technische prestaties kunnen verstrekken, omdat het mechanisme volgens Spanje enkel wordt toegepast voor inzetbare installaties;

— artikel 22, lid 2, dat een lijst van ontwerpkenmerken bevat waaraan strategische reserves moeten voldoen, aangezien het volgens Spanje verwijst naar balanceringsmarkten die in de niet-peninsulaire gebieden niet bestaan;

— artikel 22, lid 3, waarin aanvullende eisen worden gesteld aan andere capaciteitsmechanismen dan strategische reserves, aangezien het bestaande mechanisme volgens Spanje niet aan die eisen voldoet: de retributie daalt niet tot nul wanneer het geleverde capaciteitsniveau toereikend is, de retributie is niet alleen gekoppeld aan de capaciteit en de capaciteitsverplichtingen zijn niet overdraagbaar;

— artikel 22, lid 4, waarin CO_2-emissievoorschriften voor capaciteitsmechanismen zijn opgenomen, aangezien het huidige mechanisme volgens Spanje geen voorschriften van deze aard bevat, maar wel de mogelijkheid biedt om technische beperkingen vast te stellen;

— artikel 22, lid 5, dat de aanpassing vereist van capaciteitsmechanismen die van toepassing zijn op 4 juli 2019.

(69) Spanje verklaart dat de betrouwbaarheidsnormen voor de niet-peninsulaire gebieden niet in overeenstemming zijn met de vereisten van artikel 25, lid 3, van Verordening (EU) 2019/943, aangezien bij deze normen geen rekening is gehouden met de kosten voor nieuwe toegang. Spanje voegt daaraan toe dat zelfs indien de normen dezelfde zouden zijn, zij zich in een ander tempo kunnen ontwikkelen tot strengere waarden. Op basis hiervan verzoekt Spanje om een derogatie van artikel 25, leden 2, 3 en 4, van Verordening (EU) 2019/943.

5.3.4.2. Beoordeling

(70) Artikel 20 van Verordening (EU) 2019/943 heeft betrekking op de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening in de interne markt voor elektriciteit en bevat verplichtingen voor de lidstaten inzake de wijze waarop toezicht moet worden gehouden op de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening en de wijze waarop moet worden opgetreden wanneer er zorgpunten op het gebied van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening worden geconstateerd, met name door onder meer een uitvoeringsplan op te stellen om verstoringen op regelgevingsgebied weg te nemen, de inkoop van marktgebaseerde balancering te waarborgen of gereguleerde prijzen op te heffen. De Commissie merkt op dat Spanje in het kader van het staatssteunproces reeds een uitvoeringsplan heeft ontwikkeld en bij de Commissie heeft ingediend overeenkomstig artikel 20, leden 3 en 4, van Verordening (EU) 2019/943. Overeenkomstig artikel 20, lid 5, van Verordening (EU) 2019/943 heeft de Commissie op 13 maart 2024 advies uitgebracht over het Spaanse uitvoeringsplan. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 20, leden 3 tot en met 8, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is.

(71) Artikel 21, lid 7, van Verordening (EU) 2019/943 in ingetrokken bij Verordening (EU) 2024/1747 van het Europees Parlement en de Raad ([13]). Daarom is het niet langer van toepassing op de niet-peninsulaire gebieden. Met betrekking tot het verzoek om een derogatie van artikel 21, lid 8 ([14]), van Verordening (EU) 2019/943 merkt de Commissie op dat deze bepaling niet langer bepaalt dat capaciteitsmechanismen tijdelijk moeten zijn, maar dat wel is geregeld dat capaciteitsmechanismen door de Commissie voor een periode van maximaal tien jaar mogen worden goedgekeurd Bovendien is het niet mogelijk de ontwikkeling van het elektriciteitssysteem van de Balearen in de loop van de tijd te voorspellen. Bijgevolg moet de duur van het in Koninklijk Besluit 738/2015 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen worden beperkt tot de periode tot en met 31 december 2025, zoals in het geval van de Balearen goedgekeurd overeenkomstig het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.

(72) Artikel 22 van Verordening (EU) 2019/943 bevat de ontwerpbeginselen die van toepassing zijn op capaciteitsmechanismen. De Commissie is van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 1, punten f) en h), van Verordening (EU) 2019/943 die van toepassing is na de einddatum van het krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen, een belemmering zou vormen voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons, aangezien deze bepalingen de deelname van alle technologieën op concurrerende basis mogelijk moeten maken. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 1, punten f) en h), niet gerechtvaardigd is. Dit mag geen afbreuk doen aan verbintenissen en overeenkomsten die met betrekking tot de Balearen zijn gesloten in het kader van het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015, zoals goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.

([13]) Verordening (EU) 2024/1747 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2019/942 en (EU) 2019/943 wat betreft het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (PB L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj).

([14]) Zoals gewijzigd bij Verordening (EU) 2024/1747.

(73) Op basis van de door Spanje verstrekte informatie (overweging 68) is de Commissie van oordeel dat een derogatie van de vereisten van artikel 22, lid 2, van Verordening (EU) 2019/943 gerechtvaardigd is omdat de specifieke ontwerpvereisten voor strategische reserves intrinsiek verbonden zijn met de totstandbrenging van een goed functionerende balanceringsmarkt. Daarentegen is een derogatie van artikel 22, lid 3, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd omdat de specifieke ontwerpvereisten voor capaciteitsmechanismen bedoeld zijn om onafhankelijk van een voldoende ontwikkelde balanceringsmarkt te worden toegepast.

(74) Met betrekking tot het verzoek om derogatie van artikel 22, lid 5, van Verordening (EU) 2019/943 is de Commissie van oordeel dat een derogatie niet gerechtvaardigd is, aangezien artikel 22, lid 5, van die verordening niet van toepassing is op capaciteitsmechanismen die na 4 juli 2019 zijn goedgekeurd.

(75) Wat artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 betreft, waarin de CO_2-emissievoorschriften voor capaciteitsmechanismen zijn opgenomen, is de Commissie van oordeel dat de CO_2-emissievoorschriften niet van toepassing zijn op het huidige mechanisme van gereguleerde vergoedingen dat is goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270, gezien de kleine omvang van het elektriciteitssysteem op de Balearen, de beperkingen in verband met het verkrijgen van de vereiste milieuvergunningen voor nieuwe opwekkingscapaciteit en de grotere behoefte aan regelbare opwekking om de integratie van hernieuwbare energie op de Balearen en de voorzieningszekerheid te waarborgen. De Commissie is van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 die van toepassing is na de einddatum van het krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen, een belemmering zou vormen voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons, aangezien deze bepalingen de deelname van alle technologieën op concurrerende basis mogelijk moeten maken. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is. Dit mag geen afbreuk doen aan verbintenissen en overeenkomsten die met betrekking tot de Balearen zijn gesloten in het kader van het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015, zoals goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.

(76) Volgens de Commissie is op basis van de door Spanje verstrekte toelichtingen (zie overweging 69) een derogatie van artikel 25, leden 2, 3 en 4, van Verordening (EU) 2019/943 voor de exploitatie van de elektriciteitssystemen op de Balearen niet gerechtvaardigd. Dit mag geen afbreuk doen aan verbintenissen en overeenkomsten die met betrekking tot de Balearen zijn gesloten in het kader van het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015, zoals goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.

5.3.5. *Derogatie van de artikelen 14 tot en met 17, 19 tot en met 27 en 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943 voor het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015*

(77) In zijn verzoek, zoals gewijzigd bij de tweede reeks verduidelijkingen van Spanje van 17 januari 2022, heeft Spanje verklaard dat voor het bestaande mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 een derogatie van de artikelen 14 tot en met 17, 19 tot en met 27 en 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943 nodig is. De Commissie is van oordeel dat een dergelijke ruime derogatie niet nodig is om de toepassing ervan te waarborgen. Volgens de Commissie zijn slechts de in de bovenstaande punten vermelde derogaties gerechtvaardigd.

5.4. **Geen belemmering voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons**

(78) Overeenkomstig artikel 64, lid 1, vijfde alinea, van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 moet een derogatiebesluit garanderen dat het geen belemmering vormt voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons.

(79) Wat de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit (met inbegrip van vraagrespons) en energieopslag betreft, is het belangrijk om op te merken dat goed functionerende termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten, overeenkomstig de vereisten van Verordening (EU) 2019/943 en Richtlijn (EU) 2019/944, de nodige investerings- en dispatchingsignalen moeten verstrekken om de potentiële ontwikkeling van die technologieën te maximaliseren. Zo zou de ontwikkeling van de vraagrespons die kan worden geactiveerd in perioden waarin het elektriciteitssysteem van de Balearen in beginsel onder druk staat, gemakkelijker worden verwezenlijkt in een systeem waarin de vraagprijzen de opwekking per uur op de Balearen weerspiegelen in plaats van die op het vasteland. Dit verhindert niet automatisch de ontwikkeling van de vraagrespons of andere vormen van flexibiliteit in het huidige regelgevingsklimaat. Het kan echter niet worden uitgesloten dat het derogatiebesluit negatieve gevolgen kan hebben voor dergelijke potentiële ontwikkelingen.

(80) Daar staat tegenover dat artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 niet vereist dat derogatiebesluiten het potentieel voor flexibiliteit of energieopslag maximaliseren. Een derogatie krachtens artikel 64 van die verordening heeft slechts tot doel ervoor te zorgen dat zij "geen belemmering vormt" voor een dergelijke transitie. De derogatie mag met andere woorden geen ontwikkelingen in de weg staan die zich zonder de derogatie van nature zouden voordoen. Het is onwaarschijnlijk dat zonder de derogatie zich in elk van de elektriciteitssystemen op de Balearen goed functionerende termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten zouden ontwikkelen. Dit heeft te maken met de uitdagingen in verband met de werking van de niet-peninsulaire gebieden, de zeer beperkte concurrentie in het opwekkingssegment en de beperkte aansluiting op de markt van het vasteland zoals beschreven in punt 2. Er moet echter worden gewaarborgd dat, indien de voorwaarden voor de ontwikkeling van functionerende groothandelsmarkten aanwezig zijn, de derogaties geleidelijk worden afgeschaft. Daarom stelt de Commissie in dit besluit een beperkte derogatietermijn en strikte voorwaarden voor een verlenging van de derogatie vast, zoals uiteengezet in punt 5.5 hieronder.

(81) De derogatie lijkt geen merkbaar effect te hebben op de elektromobiliteit.

5.5. **Duur van de derogatie en voorwaarden die de mededinging en de integratie in de interne markt voor elektriciteit beogen te verbeteren**

(82) In artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944 is uitdrukkelijk bepaald dat ten aanzien van kleinschalige verbonden systemen de derogatie beperkt in de tijd moet zijn en onderworpen aan voorwaarden die erop gericht zijn de concurrentie aan te scherpen en de integratie van de interne markt voor elektriciteit te verbeteren.

(83) Verordening (EU) 2019/943 en Richtlijn (EU) 2019/944 bevatten een verplichte beperking voor verscheidene doeleinden. In de eerste plaats wordt ervan uitgegaan dat het algemene regelgevingskader kan worden toegepast op alle situaties op de interne markt en dat een dergelijke algemene toepassing gunstig is voor de samenleving. Hoewel in artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 wordt onderkend dat derogaties nodig kunnen zijn voor specifieke situaties, kunnen die derogaties het gehele systeem complexer maken en ook in naastgelegen gebieden een belemmering voor de marktintegratie vormen. Bovendien is de rechtvaardiging van de derogatie over het algemeen gebaseerd op het technische en regelgevingskader van het moment en op een bepaalde nettopologie. Dit zijn aspecten die allemaal vroeg of laat veranderen. Tot slot is het belangrijk dat marktdeelnemers ruim op tijd veranderingen in de regelgeving kunnen voorspellen. Daarom moeten alle derogaties in de tijd beperkt zijn.

(84) De nieuwe kabels die de verbinding tussen de Balearen en het Spaanse vasteland versterken, zijn naar verwachting eind 2030 operationeel. Na de ingebruikname van die kabels moet het regelgevingskader voor dit gebied worden gewijzigd, moet dit gebied worden opgenomen in de elektriciteitsmarkt van het vasteland en moeten de gevraagde derogaties worden uitgefaseerd. Spanje voert aan dat, nadat de kabels in gebruik zijn genomen, er extra tijd nodig zal zijn om die gebieden in de marktregels van het vasteland te integreren en om de nodige wijzigingen in de regelgeving door te voeren en testen uit te voeren. Daarom verzoekt Spanje om derogaties voor de Balearen tot ten minste 2030.

(85) In het licht van de motivering van Spanje acht de Commissie het evenredig om de derogaties voor de Balearen toe te staan tot twaalf maanden na de dag waarop de nieuwe kabel operationeel wordt.

(86) Om te waarborgen dat de gevraagde derogaties tijdig worden uitgefaseerd, uiterlijk zes maanden na de dag waarop de nieuwe kabels tussen de Balearen en het Spaanse vasteland operationeel wordt, moet Spanje de Commissie een helder plan voorleggen met alle wijzigingen in de regelgeving en het systeem om de Balearen in de elektriciteitsmarkt van het vasteland op te nemen. Het plan moet duidelijk aangeven welke acties nodig zijn en een tijdschema bevatten waarin de belangrijkste mijlpalen worden aangegeven,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Aan het Koninkrijk Spanje wordt een derogatie toegestaan van artikel 3, eerste alinea, punten a), b), e), k), o) en p), artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, en artikel 22, lid 2, van Verordening (EU) 2019/943 en van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 met betrekking tot de Balearen.

Artikel 2

De overeenkomstig artikel 1 toegestane derogatie is van toepassing tot twaalf maanden na de dag waarop de nieuwe elektriciteitskabel die de Balearen met het Spaanse vasteland verbindt, operationeel wordt.

Artikel 3

Dit besluit is gericht tot het Koninkrijk Spanje.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2025.

Voor de Commissie
Dan JØRGENSEN
Lid van de Commissie